

Cap a la plena igualtat de les «llengües espanyoles». Les campanyes d'organització pel multilingüisme

Autors

Albert Branchadell Gallo,
Joan Moles i Carrera,
Joan Vilarnau i Dalmau
*Organització pel Multilingüisme*¹

Dins el ventall d'associacions que defensen la llengua catalana, Organització pel Multilingüisme es distingeix clarament de les altres pel seu objectiu social principal, que és «avançar en el ple reconeixement polític i institucional de la pluralitat lingüística de l'Estat espanyol» (article 2.a dels estatuts). En aquest article us volem exposar breument la nostra filosofia, us volem explicar ràpidament la nostra forma d'actuar i us volem presentar amb una mica més de detall les dues campanyes que hem organitzat fins ara: la campanya 'Per un euro plural' (1998-1999) i la campanya 'Segells plurals' (1999-2000).²

La nostra filosofia

L'elecció de l'objectiu de defensar la presència del català i de les altres llengües espanyoles en els símbols i les institucions de l'Estat respon a una convicció i a una intuïció molt profundes. La nostra convicció és que seria *just* que l'Estat espanyol abraqués un règim de plurilingüisme oficial, i la intuïció, que aquest objectiu és *possible*.

La justícia de la reclamació necessita poca demostració. El respecte i la protecció de la diversitat lingüística espanyola que proclama la Constitució només seran possibles quan les institucions de l'Estat dispensin al català, el gallec i l'èuscar el mateix tracte que dispensen al castellà. La política comparada mostra que el plurilingüisme igualitari ha estat l'estratègia escollida per les democràcies occidentals autènticament compromeses amb la protecció de la seva diversitat lingüística interna, entre els quals destaquen Bèlgica, Finlàndia, Suïssa i el Canadà.

Respecte a la possibilitat d'atènyer l'objectiu proposat, convé recordar que, de fet, l'Estat espanyol ja ha fet els primers passos cap a un règim de plurilingüisme igualitari. Avui, encara que sigui de manera molt limitada, és possible parlar en català, gallec o èuscar al Senat, i del Butlletí Oficial de l'Estat se'n fa una versió en català. Durant l'any 1999, d'altra banda, el Congrés dels Diputats ha aprovat gairebé per unanimitat la presa en consideració de proposicions de llei que permetran en un futur la presència del català a les monedes espanyoles d'euro, als carnets d'identitat, als passaports i als permisos de conduir.

Millorar la posició del català a l'Estat és un objectiu just i possible, però també *convenient*. La incorporació del català als símbols i les institucions estatals comportaria un augment del seu prestigi social, que com

tots els sociolingüistes saben és una de les variables que pot influir en l'expansió del seu ús.

La nostra forma d'actuar

En el disseny i l'execució de les nostres campanyes seguim sis passos principals. En primer lloc, hi ha el debat i l'elecció d'un objectiu lingüístic, que es fa tenint en compte un seguit de factors: *a)* els precedents que il·lustrin l'objectiu escollit; *b)* les possibilitats d'implementació a l'Estat espanyol de l'objectiu escollit, incloent-hi el possible cost econòmic; *c)* el moment polític (l'aritmètica parlamentària i les prioritats polítiques dels partits); i *d)* el tipus de campanya que hauria de donar suport a l'objectiu escollit.

En segon lloc, hi ha una intensa, costosa i llarga fase de documentació sistemàtica sobre els precedents que avalin la viabilitat política i social de l'objectiu escollit. Aquesta documentació és important per a l'èxit final de la campanya, perquè és la informació que es lliura a tots els actors implicats en la presa de la decisió final sobre l'objectiu escollit.

En tercer lloc, tenint present la documentació sobre els precedents, s'elabora una o més propostes concretes d'implementació de l'objectiu escollit, que posteriorment també són lliurades als actors amb capacitat de decisió sobre l'objectiu escollit.

En quart lloc, es fa la planificació de la campanya, que inclou un calendari dels objectius parcials que convé assolir.

En cinquè lloc, hi ha l'execució pròpiament dita de la campanya, que té dos fronts principals: la sensibilització de la població (amb la recollida d'adhesions, la publicació d'articles, conferències, etc.) i la negociació directa amb les formacions polítiques, que

finalment han de fer seu l'objectiu escollit i l'han de fer avançar en els fòrums parlamentaris adequats. Cal dir que en tots dos fronts les nostres campanyes es caracteritzen per l'ús intensiu de les tecnologies de la informació i de la comunicació.

En sisè lloc, finalment, hi ha una avaluació dels punts forts i els punts febles de la campanya, que pugui ser útil per al disseny de campanyes futures.

La campanya 'Per un euro plural'

La campanya *Per un euro plural* es va presentar oficialment el dia 18 de juny de 1998 i el seu objectiu era que la cara estatal de les monedes d'euro espanyoles incorporés el català, el galleg i l'èuscar; més concretament, que la llegenda «España» prevista pel Govern en el disseny de les monedes fos substituïda per «España, Espanya, España, Espainia».

Abans que es presentés oficialment la campanya, va haver-hi una llarga i laboriosa tasca de recerca de casos de plurilingüisme en el paper moneda o en la moneda metàl·lica arreu del món i en la història numismàtica espanyola. Fruit d'aquesta intensa tasca de recerca són els articles de divulgació i les cartes al director publicats per Joan Moles en diversos mitjans («Senyes d'identitat, símbols d'estat», *El Temps*, 20 i 27 de gener de 1997; «Monedes plurilingües», *Avui*, 27 d'abril de 1997; «De la peseta a l'euro», *El 9 Nou*, 8 i 9 de setembre de 1997; «Bitllets i llengües, euros i català», *Avui*, 16 de novembre de 1997; «Monedes», *El 9 Nou*, 28 de novembre de 1997; «Frisó als florins holandesos», *Avui*, 23 de desembre de 1997; «Bitllets plurilingües: no n'hi ha prou», *Avui*, 29 de desembre de 1997; «Bitllets plurilingües», *Avui*, 4 de gener de 1998; «Bitllets plurilingües», *El 9 Nou*, 26 i 27 de gener de 1998; «La cara i la creu dels euros», *El Punt*, 11 de març de 1998). Coincidint amb aquesta important tasca de divulgació, diferents formacions polítiques van incorporar a les seves agendes l'objectiu de dotar l'Estat espanyol de símbols plurilingües i més concretament de moneda plurilingüe. En el document *Per a un nou horitzó per a Catalunya*, aprovat el 13 de juliol de 1997, CDC va incloure la demanda que els bitllets i les monedes incloguessin el català entre les propostes destinades a augmentar el reconeixement nacional de Catalunya (apartat 3 dedicat als símbols de l'Estat espanyol), i en el seu document es-

tràtic *La sobirania de Catalunya i l'Estat plurinacional*, aprovat el mateix any, UDC també va demanar «l'emissió de paper moneda i moneda metàl·lica [...] emprant totes les llengües oficials de l'Estat», amb l'argument que «si l'Estat vol ser comú ha de deixar de ser o d'aparèixer com a instrument de només una de les cultures que l'integren».

Aquesta demanda de moneda plurilingüe no va trigar a concretar-se en una iniciativa parlamentària. El dia 16 de desembre de 1997 el Congrés dels Diputats va aprovar una moció presentada per Joan Saura (ICV) i Manuel Alcaraz (PDNI) en la qual s'instava el Govern a «[reflectir] la realitat plurilingüe de l'Estat espanyol en les noves emissions de paper moneda».

Que el Govern no pensava atendre l'esperit d'aquesta moció va quedar clar el dia 2 de març de 1998, quan Rodrigo Rato i José M. Aznar van presentar en públic el disseny de les cara estatal de les futures monedes d'euro espanyoles, que incloïa la llegenda «España» redactada exclusivament en castellà. Aquest disseny va ser rebut amb insatisfacció pels partits polítics catalans (CiU fins i tot es va negar a assistir a l'acte de presentació), que acusaven el Govern d'ignorar la pluralitat lingüística i nacional de l'Estat (i potser s'adonaven que no s'havien mobilitzat oportunament per prevenir aquesta ignorància). El dia 4 de març, a iniciativa del diputat Francesc Ferrer i Gironès i amb l'assessorament de Joan Moles, que havia recollit els dissenys de les cares estatals dels onze països de la UEM, el Grup Parlamentari d'ERC al Parlament de Catalunya va presentar una proposició de llei que disposava l'emissió en castellà, català, galleg i èuscar de les monedes de peseta i de les futures monedes d'euro. Com que no hi havia indicis sòlids que les formacions polítiques catalanes tinguessin la intenció de promoure cap tipus de mobilització seriosa sobre l'euro plurilingüe (l'única activitat detectada en aquest període va ser el repartiment d'euros de xocolata que va fer la JNC per Sant Jordi), els signants d'aquest article, sota l'empara de l'Associació Voluntariat Lingüístic, vam decidir engegar la campanya *Per un euro plural*, amb el doble objectiu de sensibilitzar la població i els partits polítics de tot l'Estat i pressionar les formacions polítiques catalanes perquè agilitessin la tramitació parlamentària de la proposició de llei del diputat Ferrer i Gironès. L'èxit de la iniciativa ens va sorprendre a tots: en poc temps es

van adherir formalment a la campanya 33 formacions polítiques de tot l'Estat, incloent-hi moltes federacions del PSOE i d'IU i grups com el Partido Andalucista o Coalición Canaria, que no es prodiguen gaire a l'hora de subscriure demandes polítiques plantejades des de Catalunya. A Catalunya, les nostres gestions prop dels partits polítics van permetre que els tràmits parlamentaris s'acceleressin, i que el 28 d'octubre de 1998 el Parlament acordés d'enviar al Congrés dels Diputats (amb la sola abstenció del PP) la Proposició de llei sobre l'ús oficial de les llengües oficials en l'emissió de bitllets i en l'encunyació de monedes metàl·liques de l'euro. El ple del Congrés va acordar de prendre-la en consideració el 9 dia de març de 1999, amb dos solitaris vots en contra, i en el moment de redactar aquest article la Comissió d'Economia, Comerç i Hisenda es troba en la fase de discussió de les esmenes presentades pels diferents grups parlamentaris. La reiterada reticència del ministre d'Economia, Rodrigo Rato, a acceptar la incorporació del català, el gallec i l'èuscar a les monedes d'euro espanyoles, juntament amb el pes dels fets consumats (a hores d'ara ja s'han fabricat molts milions de monedes), ens fan pensar que els euros que es posaran en circulació l'1 de gener de l'any 2002 portaran la llegenda redactada exclusivament en castellà, però si la voluntat dels partits polítics que es van adherir a la campanya *Per un euro plural* es manté ferma no hi ha cap raó per pensar que no hàgim de tenir euros plurilingües a partir de la segona emissió.

de la nostra primera campanya, aquesta vegada vam triar els segells aprofitant la proximitat de la celebració del 150è aniversari del primer segell postal modern espanyol, que s'escau l'1 de gener de l'any 2000, una data que òbviament presenta un gran contingut simbòlic. En els 149 anys transcorreguts des de 1850, només 30 segells (el 0,83 per cent del total) han portat algun mot o text en català (19 segells), en gallec (7) o en èuscar (4), normalment antropònims o topònims en segells altrament redactats en castellà. En 149 anys les paraules «España» o «Correos» no han aparegut mai en català, en gallec o en èuscar. Aquesta situació contrasta amb la dels segells dels territoris espanyols del Marroc, que durant bona part de la primera meitat del segle xx van ser completament bilingües (en castellà i àrab).

En el cas dels segells, els precedents de plurilingüisme no eren pas menys abundosos que en el de la moneda. La fase de recerca documental ens va permetre establir que al món hi ha més de 100 estats que emeten regularment segells en dues o més llengües o en dos o més alfabetos, o que contenen territoris postalment autònoms que de vegades trien una llengua per als seus segells que no és l'oficial de l'estat. El cas més conegut de segells plurilingües ens els forneixen Bèlgica (neerlandès, francès i alemany), Irlanda (gaèlic i anglès), Finlàndia (finès i suec), el Canadà (anglès i francès), Suïssa (alemany, francès, italià i romanx), Xipre (grec, turc i anglès), Nova Zelanda (anglès i maori) i Noruega (bokmål i nynorsk, les dues varietats del noruec). Entre els territoris que tenen autonomia postal podem esmentar les illes Åland (Finlàndia); Groenlàndia i les illes Fèroe (Dinamarca); les Açores i Madeira (Portugal); l'illa de Man, Jersey i Gibraltar (Gran Bretanya); Nova Caledònia i les illes Reunión (França); Hong Kong (Xina) i Keeling o illes Cocos (Austràlia). Els segells d'Åland són fets íntegrament en suec, tot i que el finès i el suec són les llengües oficials de

Segell bilingüe groenlandès (groenlandès i danès)

Segell bilingüe canadenc (anglès i francès)

Segell bilingüe finlandès (finès i suec)

Sèrie de quatre segells suïssos, un en cadascuna de les quatre llengües nacionals de Suïssa

Finlàndia, i els segells dels territoris autònoms de Dinamarca incorporen les seves llengües autòctones respectives (feroès i groenlandès). A tots aquests segells potser caldria afegir els que van emetre 164 ajuntaments (i 5 barris de Barcelona) durant la Guerra Civil, redactats normalment en català.

Respecte a les possibilitats d'implementar l'objectiu d'introduir el plurilingüisme en els segells espanyols, vam fer dues consideracions bàsiques: en primer lloc, el fet que la Fàbrica Nacional de Moneda y Timbre emeti uns 50 segells nous cada any permet moltes varietats de plurilingüisme, i sobretot fa possible la immediatesa de qualsevol mesura que s'adopti en aquest sentit; en segon lloc, la introducció del plurilingüisme en els segells representa un cost econòmic ínfim per a l'Estat i per als ciutadans, que contrasta amb els avantatges per a la projecció dins i fora de l'Estat que la seva presència en els segells ofereix a les llengües espanyoles diferents del castellà. Només cal recordar que cada any Correus gestiona prop de 850 milions d'efectes postals generats a Catalunya i n'hi reparteix aproximadament uns 890 milions més. A tot l'Estat són aproximadament uns 4.400 milions els efectes postals generats i 4.800 els distribuïts.

Tenint present els nombrosos precedents recollits, vam elaborar cinc possibles solucions tècniques diferents per introduir el plurilingüisme en els segells espanyols:

a) Segells plurilingües. Tots els segells espanyols inclourien el castellà, el català, el gallec i l'èuscar (i de vegades també l'asturià, l'aragonès i l'occità). Totes aquestes llengües rebrien el mateix tractament formal i anirien canviant de posició per tal de no transmetre cap idea de jerarquia lingüística.

b) Segells bilingües. Tots els segells espanyols inclourien el castellà i una llengua diferent del castellà. Aquestes dues llengües rebrien el mateix tractament formal i anirien canviant de posició per tal de no transmetre cap idea de jerarquia lingüística. Caldria establir si els segells en català i castellà, per exemple, es vendrien per tot l'Estat o solament a les comunitats autònomes on el català és llengua oficial. Relacionat amb això, també caldria establir la proporció de segells dedicats a cada llengua diferent del castellà i el tiratge de cada segell.

c) Segells monolingües. Tots els segells espanyols inclourien una sola llengua, amb el benentès que com a mínim n'hi hauria en castellà, en català, en gallec i en èuscar.

Caldria establir si els segells en català, per exemple, es vendrien per tot l'Estat o solament a les comunitats autònomes on el català és llengua oficial. Relacionat amb això, també caldria establir la proporció de segells dedicats a cada llengua diferent del castellà i el tiratge de cada segell.

d) Autonomia postal. En aquest cas, s'autoritzaria les comunitats autònomes que ho desitgessin a emetre els seus propis segells, que s'adaptarien al règim lingüístic autònom vigent. Si més no, es podria autoritzar les comunitats autònomes a emetre segells propis em algunes dates assenyalades, que en el cas de Catalunya podrien ser Sant Jordi, Sant Joan, l'11 de Setembre i Nadal. En general, l'autonomia postal podria comportar o no la transferència del servei de correus i la substitució o no de la Fàbrica Nacional de Moneda y Timbre per empreses d'àmbit autònom encarregades de la confecció de segells. No cal dir que les comunitats autònomes amb llengua oficial coincident podrien establir convenis de col·laboració o crear una autoritat postal supraautonòmica.

e) Solució mixta. Consistiria a combinar dues o més de les quatre possibilitats anteriors.

Abans de posar en marxa la campanya *Segells plurals*, Organització pel Multilingüisme es va posar en contacte amb associacions de defensa del gallec, l'èuscar, l'asturià, l'aragonès i l'occità per tal de proposar-los la seva col·laboració. D'aquests contactes va sorgir la participació en la campanya de la Mesa pola Normalización Lingüística (Galícia), Kontseilua (País Basc i Navarra), Xunta pola Defensa de la Llingua Asturiana (Astúries), Conxeyu Xoven (Lleó), Crica (Aragó), i l'Oficina de Foment e Ensenhament der Aranés (Vall d'Aran). La primera col·laboració va consistir a traduir al gallec, l'èuscar, l'asturià, l'aragonès i l'occità la pàgina web de la campanya, que segurament és la primera web del planeta redactada íntegrament en les set llengües parlades a l'Estat espanyol. Fora d'això, Organització pel Multilingüisme s'encarrega de l'execució de la campanya en l'àmbit lingüístic català i les altres associacions ho fan en l'àmbit de les seves comunitats autònomes respectives. En aquest moment, l'execució avança en els dos fronts coneguts: d'una banda, hi ha una recollida d'adhesions de tot tipus a la campanya, amb la idea que com més adhesions, més rellevants i de més llocs de l'Estat es recullin més pressió es podrà fer sobre els actors polítics per-

Simulacres de possibles segells espanyols

què accelerin la introducció del plurilingüisme en els segells; de l'altra, hi ha una negociació directa amb les formacions polítiques, amb el propòsit que des dels parlaments autonòmics enviïn proposicions de llei al Congrés dels Diputats per regular el plurilingüisme dels segells espanyols. Aquesta pot semblar un via lenta, però l'experiència de l'euro mostra que és efectiva. D'altra banda, si s'aconseguís que el Parlament de Catalunya no fos l'única cambra autonòmica que plantegés la demanda de segells plurilingües al Congrés dels Diputats s'aconseguiria neutralitzar qualsevol temptació de bandejar-la amb l'argument que és una mostra més del victimisme catalunyès. En aquest sentit, hi ha possibilitats reals que el Parlament balear abandoni la nostra reivindicació, si tenim present que totes les formacions polítiques que formen el nou govern de les Illes Balears ja s'han adherit formalment a la campanya *Segells plurals*.

En el moment de redactar aquest article encara és prematur fer un pronòstic sobre la data d'emissió dels primers segells plurilingües espanyols. El que us podem assegurar és que si la campanya segueix el seu curs normal tard o d'hora els tindrem. Per això ja hem començat a treballar en el disseny de la nostra tercera campanya...

Notes

1. Organització pel Multilingüisme. Apartat de correus, 107. 08560 Manlleu
e-mail: om@om-plural.org
<http://www.om-plural.org>
2. En realitat, la campanya *Per un euro plural* va ser feta sota els auspicis de l'Associació Voluntariat Lingüístic (AVL), però va ser impulsada pràcticament pel mateix equip humà que després va decidir crear Organització pel Multilingüisme. Aprofitem l'ocasió per recordar que la campanya *Per un euro plural* no hauria estat possible sense el concurs de Jordi Pujol i Nadal, president de l'AVL.